

Reetta Kettunen

Kasvatustieteiden yksikkö

Tampereen yliopisto

SVV-ohjelma

Tampere 30.1.2015

Erityisesti kansanopisto

Tiivistelmä

Tutkimuksen taustaa

Kansanopistot profiloituvat vapaan sivistystyön lainsäädännön mukaan sisäoppilaitoksiksi, joiden kohderyhmänä ovat nuoret ja aikuiset opiskelijat. Kansanopistot voivat, kuten muutkin vapaan sivistystyön toimijat, korostaa opetuksessa omia arvopäämääriään, aatetaustaansa ja kasvatustavoitteitaan. Lisäksi niillä on mahdollisuus määritellä tarkemmin koulutustehtävänsä. (Laki vapaasta sivistystyöstä 29.12.2009/1765).

Koulutuksen tarkoituksena on edistää yhteiskunnallista tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta sekä edistää ihmisen monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia.

Osa kansanopistoista on määritellyt koulutustehtäväkseen vaikeasti vammaisten koulutuksen. Näitä opistoja on kutsuttu myös erityiskansanopistoiksi. Näiden opistojen taustalla toimii tyypillisesti vammaisjärjestö. Myös muissa kansanopistoissa voi olla vajaakuntoisia opiskelijoita tai opistot tarjoavat joitakin kursseja, jotka on tarkoitettu vajaakuntoisille.

Vaikeasti vammaisen, vammaisuuden ja vajaakuntoisuuden määrittely ei ole kiistaton. Lääketieteellisen diagnosoinnin sijaan nykyinen määrittely perustuu laajempaan toimintakyvyn ja toimintarajoitteiden luokitteluun. Luokittelussa huomioidaan myös psykososiaalinen toimintakyky, johon sisältyy kuvauksia suorituksen ja osallistumisen tasosta. Myös kontekstuaaliset tekijät, kuten ympäristö- ja yksilötekijät ovat osana toimintakyvyn määrittelyä. Määrittelyn taustalla on Maailman terveysjärjestön WHO 2004 kehittämä ”Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus”, jonka lyhenne on ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health 2001).

Tässä tutkimuksessa kohderyhmän rajaamiseen käytetään ICF:n psykosiaalisen toimintakyvyn mukaista luokitusta. Tällä pyritään tarkempaan tutkittavan ilmiön kuvaamiseen.

Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, mitä haastatteluun valitulla kohderyhmällä ilmenneitä psykososiaalisia rajoitteita ja ongelmia voidaan kansanopistossa ratkoa ja millaiset tekijät tai menetelmät tukevat opiskelijan kokemaa psykososiaalista voimaantumista. Tutkimuksen tavoitteena on tunnistaa opiskeluun liittyviä tekijöitä ja ilmiöitä, jotka edistävät vajaakuntoisen opiskelijan opiskeluedellytyksiä, yksilöllistä kehitystä, hyvinvointia ja osallisuutta.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimukseni on aineistolähtöinen, jolloin teoria muodostetaan aineiston pohjalta. Tutkimus toteutui neljässä vaiheessa 1) opiskelijoiden haastattelut, jotka tehtiin kahdessa eri vaiheessa 2) kirjallisen lähdeaineiston aineiston keräys 3) kansanopiston ympäristön kuvaus 4) opettajien ja muiden työntekijöiden haastattelut 4) kuvauskategorioiden muodostaminen ja analyysi opiskelijoiden kokemuksista.

Aineiston analyysissä sovelletaan fenomenografista lähestymistapaa, jonka avulla muodostetaan merkityskategoriat ja alakategoriat haastateltavien kokemuksista ja käsityksistä koskien kansanopisto-opetusta ja sen aikaista psykososiaalista tukea.

Tutkimus sijoittuu kasvatukseen- ja terveystieteiden alueelle poikkitieteellisesti ja siinä yhdistyvät oppimisen, kuntoutuksen sekä sosiaalipedagogiikan teoriat.

Alustavia tuloksia

Psykososiaalisia merkityksiä ilmeni opiskelijoiden kokemana jossain määrin opetusmenetelmien valinnan yhteydessä sekä runsaasti oppituntien ulkopuolella; niin vapaa-ajan toiminnassa kuin erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Merkitykset olivat enimmäkseen positiivisia, mutta myös negatiivisia kokemuksia purettiin haastattelussa.

Kansanopisto-opiskeluun liittyvät psykososiaaliset merkitykset kiteytyvät seuraaviin ryhmittelyihin: 1) fyysiset ympäristötekijät, kuten asuminen, sisäoppilaitos, toiminnallinen ympäristö ja luontoympäristö 3) pedagogiset tekijät, kuten opetusmenetelmät ja oppimisen edellytykset 4) sosiaaliset tekijät, kuten käyttäytyminen, vuorovaikutus, yhteisöllisyys, osallisuus, 5) psyykkisiin tekijät, kuten asenteet, motivaatio, mieliala, itsehallinta 6) terveyden ja hyvinvoinnin vahvistuminen. Varsinaisia tuloksien kuvaus on kirjoittamisvaiheessa.

Otan mielelläni vastaan vapaan sivistystyön asiantuntijoiden ja muiden asiasta kiinnostuneiden kommentteja ja yhteydenottoja osoitteeseen: reetta.kettunen@uta.fi